

หนี้ภาษีอากร: ที่กรุงเทพมหานครไม่อาจมองข้าม

นางจุติมา รามัญศรี นักวิชาการคลังชำนาญการ
กลุ่มงานนโยบายรายได้และรายจ่าย
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักการคลัง

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการบริหารงานการคลังของกรุงเทพมหานครคือ การบริหารจัดการเก็บภาษีที่กฎหมายให้อำนาจกรุงเทพมหานครในการบริหารจัดการเก็บเอง ซึ่งภาษีที่กรุงเทพมหานครมีอำนาจในการบริหารจัดการเก็บเองมีอยู่ 3 ภาษีคือ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย โดยในแต่ละปีจัดเก็บได้คิดเป็นร้อยละ 78.0 ของรายได้ที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเอง หรือร้อยละ 18.0 ของรายได้ประจำของกรุงเทพมหานคร และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลการจัดเก็บภาษีของกรุงเทพมหานครตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 จนถึงปีงบประมาณ 2556 ตามตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าภาษีที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเองอยู่ในช่วง 9.39 - 11.30 พันล้านบาท

ตารางที่ 1 การจัดเก็บภาษีของกรุงเทพมหานคร ระหว่างปีงบประมาณ 2552 – 2556 (หน่วย: ล้านบาท)

ประเภท ภาษีที่กทม.จัดเก็บ	2552		2553		2554		2555		2556	
	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา
ภาษีโรงเรือนและ ที่ดิน	8,595.52	1.48	8,694.69	1.16	9,525.40	9.56	9,724.37	2.09	10,429.69	7.26
ภาษีบำรุงท้องที่	130.61	-2.32	133.63	2.32	132.79	-0.63	132.13	-0.50	129.89	-1.70
ภาษีป้าย	661.98	4.56	673.73	1.78	704.72	4.60	708.61	0.56	744.17	5.02
รวม	9,388.11	1.64	9,502.05	1.22	10,362.91	9.00	10,565.11	1.96	11,303.75	7.00

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักการคลัง

ต่อปีและมีการจัดเก็บเพิ่มขึ้นในทุกปี โดยในแต่ละปีเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 2 ยกเว้นในปีงบประมาณ 2554 และ 2556 ที่มีอัตราการการจัดเก็บเพิ่มขึ้นมากอาจด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจและนโยบายการบริหารจัดการเก็บภาษีของกรุงเทพมหานคร ซึ่งภาษีโรงเรือนและที่ดินมีส่วนการจัดเก็บมากที่สุดจากภาษีและรายได้ทั้งหมดที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเอง ทำให้กรุงเทพมหานครจะต้องประเมินขีดความสามารถในการบริหารภาษีที่รวมทั้งการบริหารจัดการเก็บภาษี การตรวจและเร่งรัดติดตามภาษี และการบริหารหนี้ภาษีอากร เพื่อให้มีเงินรายได้จากภาษีสำหรับนำมาใช้จ่ายในการดำเนินการกิจการหน้าที่งานต่างๆ ซึ่งหากกรุงเทพมหานครมีส่วนของลูกหนี้ภาษีในระดับสูงย่อมหมายความว่าเงินสดที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานมีส่วนที่น้อยลงและอาจทำให้การบริหารสภาพคล่องติดขัดได้ และสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่กรุงเทพมหานครควรเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเก็บภาษีและเร่งรัดติดตามทวงถามลูกหนี้ภาษีต่อไป

หนี้ภาษีอากร

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แม้กรุงเทพมหานครจะมีการจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นในจำนวนที่ไม่มากนัก แต่ในขณะเดียวกันก็จะมีหนี้ภาษีอากรเกิดขึ้นตามไปด้วย และหากจะพิจารณาว่ากรุงเทพมหานครมีหนี้ภาษีอากรมากน้อยแค่ไหน บริหารจัดการหนี้ภาษีอากรอย่างไรนั้น จะต้องทำความเข้าใจคำว่า “ภาษีค้าง” ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ภาษีค้าง เป็นภาษีที่ต้องชำระตามกฎหมาย ซึ่งเมื่อถึงกำหนดชำระแล้วผู้มีหน้าที่เสียภาษีมิได้ชำระ โดยยอดของลูกหนี้ภาษีค้างสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์งานการคลังในส่วนของการวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงินระยะสั้นได้ เรียกว่า ดัชนีชี้วัดสัดส่วนลูกหนี้ภาษีต้องถิ่น (Tax Receivable Ratio) แสดงดังนี้

/สัดส่วน...

$$\text{สัดส่วนลูกหนี้ภาษีท้องถิ่น} = \frac{\text{ลูกหนี้ภาษีท้องถิ่น}}{\text{รายได้จากภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง}} * 100$$

ซึ่งค่าดัชนีที่คำนวณได้สะท้อนถึงขีดความสามารถในการบริหารจัดการเก็บภาษีท้องถิ่นโดยการติดตามทวงถามการชำระหนี้ภาษีอากร หากค่าดัชนีอยู่ในระดับสูง หมายความว่า ท้องถิ่นมีสัดส่วนลูกหนี้ภาษีอากรที่ยังจัดเก็บไม่ได้ในรอบปีงบประมาณในระดับสูง ส่งผลให้สภาพคล่องทางการเงินลดลง และอาจสะท้อนถึงระบบบริหารจัดการเก็บภาษีท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (ข้อมูลจาก ดร.วีระศักดิ์ เครือเทพ. 2554 การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า)

จากการรวบรวมข้อมูลหนี้ภาษีค้างชำระของกรุงเทพมหานครตามตารางที่ 2 ทำให้ทราบว่าสถานะลูกหนี้ภาษีค้างชำระ 3 ภาษีที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเองมีอยู่หลายสถานะ ได้แก่ ลูกหนี้ภาษีค้างที่ชำระภาษีบางส่วนแต่ไม่เข้าในระบบบัญชีที่ขอผ่อนตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการบริหารการชำระภาษีค้าง พ.ศ. 2547 ลูกหนี้ภาษีค้างที่ผ่อนชำระตามระเบียบกรุงเทพมหานครฯ ลูกหนี้ภาษีค้างที่ไม่มาชำระภาษีเลย และลูกหนี้ภาษีค้างที่หมดอายุความ โดยตัวเลขของหนี้ภาษีที่ค้างชำระตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 ถึง

ตารางที่ 2 แสดงหนี้ภาษีอากรค้างชำระของกรุงเทพมหานคร

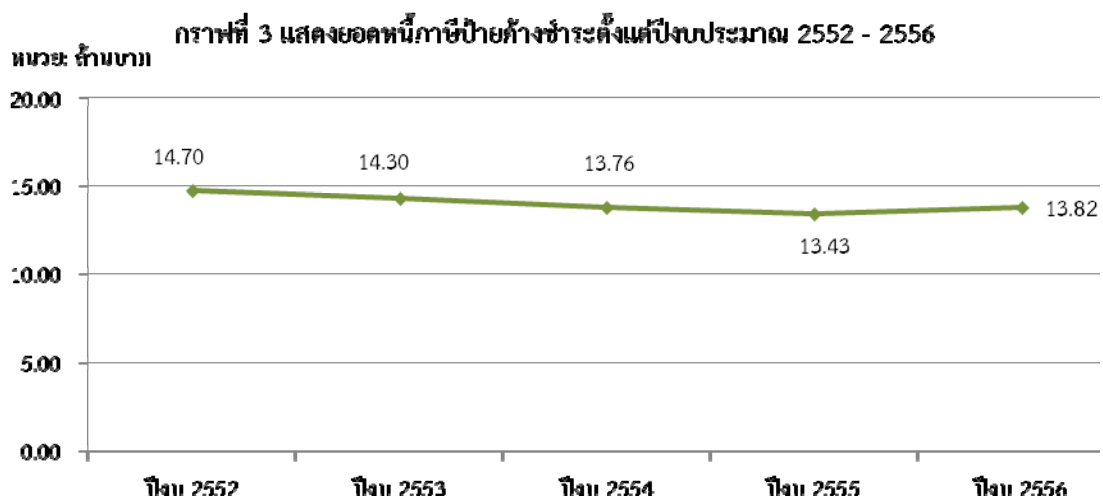
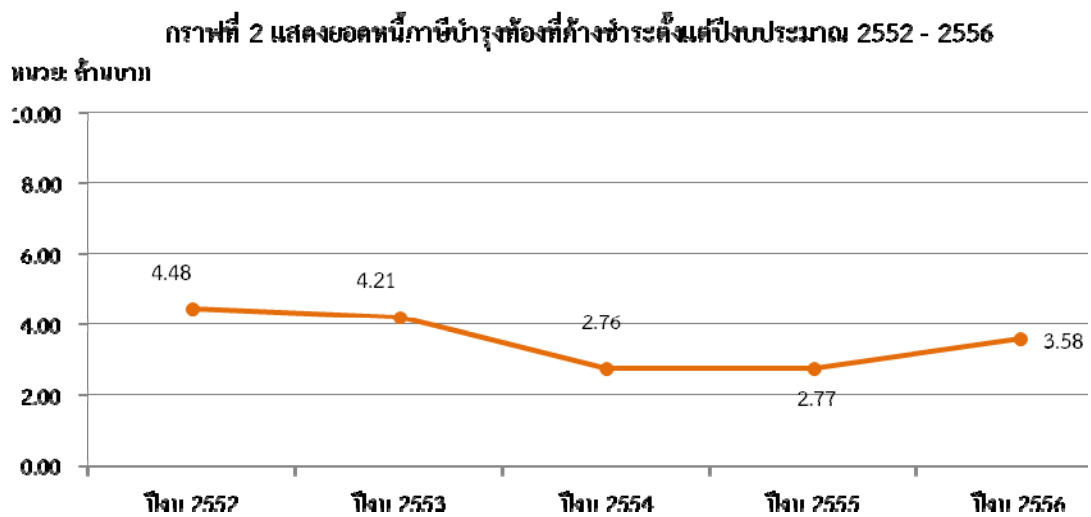
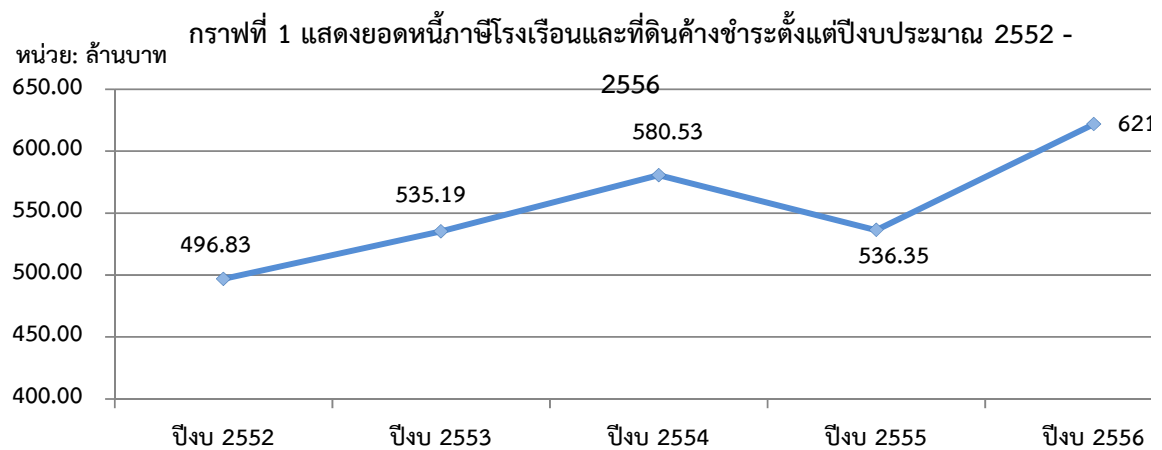
(หน่วย : ล้านบาท)

รายการ	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
ลูกหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	496,825,642.51	535,185,365.08	580,532,487.73	536,348,416.35	621,897,642.58
ลูกหนี้ภาษีบำรุงท้องที่	4,478,053.95	4,208,198.01	2,760,719.68	2,770,121.81	3,583,936.27
ลูกหนี้ภาษีป้าย	14,698,762.00	14,299,251.75	13,759,364.75	13,431,350.00	13,816,373.00
รวม	516,002,458.46	553,692,814.84	597,052,572.16	552,549,888.16	639,297,951.85

ที่มา: กองรายได้ สำนักการคลัง

หมายเหตุ: ยอดลูกหนี้ภาษีอากรประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่ 1.) ลูกหนี้ที่ชำระภาษีบางส่วนแต่ไม่เข้าในระบบบัญชีที่ขอผ่อนตามระเบียบฯ 2.) ลูกหนี้ที่ผ่อนชำระตามระเบียบฯ 3.) ลูกหนี้ที่ไม่มาชำระภาษีเลย 4.) ลูกหนี้หมดอายุความ

ปีงบประมาณ 2556 พบว่า ในแต่ละปีหนี้ภาษีค้างชำระของกรุงเทพมหานครอยู่ที่ระดับ 516.00 - 639.30 ล้านบาท ต่อปี และมีทิศทางหนี้ภาษีค้างชำระโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.30, 7.84 และ 15.70 ในปีงบประมาณ 2553, 2554 และ 2556 ตามลำดับ ตามการเพิ่มขึ้นของหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดินค้างชำระ ซึ่งภาษีโรงเรือนและที่ดินมีสัดส่วนหนี้ภาษีค้างชำระมากที่สุดในจำนวนหนี้ภาษีทั้ง 3 ประเภทที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 97 ส่วนหนี้ภาษีบำรุงท้องที่ค้างชำระและหนี้ภาษีป้ายค้างชำระมีแนวโน้มยอดหนี้ภาษีที่ลดลง

หากพิจารณานำยอดลูกหนี้ภาษีทั้งหมดของกรุงเทพมหานครมาคำนวณหาสัดส่วนลูกหนี้ภาษีต่อภาษีที่จัดเก็บเอง (Tax Receivable Ratio) เพื่อให้ทราบถึงขีดความสามารถในการบริหารจัดการเก็บภาษีท้องถิ่น

และการติดตามการชำระหนี้ภาษีตามตารางที่ 3 จะพบว่า ในปีงบประมาณ 2556 กรุงเทพมหานครมีสัดส่วนของลูกหนี้ภาษีต่อรายได้ภาษีที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเองในระดับที่สูงกว่าปีงบประมาณ 2555 คือมีค่าดัชนี

ตารางที่ 3 แสดงสัดส่วนลูกหนี้ภาษีต่อภาษีที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเองในปีงบประมาณ 2552 – 2556

ปีงบประมาณ	ลูกหนี้ภาษีของกทม. (หน่วย: ล้านบาท)	ภาษีที่กทม.จัดเก็บเอง (หน่วย: ล้านบาท)	สัดส่วนลูกหนี้ภาษีต่อ ภาษีที่กทม.จัดเก็บเอง (%)
2552	516.00	9,388.11	5.50
2553	553.69	9,502.05	5.83
2554	597.05	10,362.91	5.77
2555	552.55	10,565.11	5.23
2556	639.30	11,303.75	5.66

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ลูกหนี้ภาษี หมายถึง ลูกหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ลูกหนี้ภาษีบำรุงท้องที่ ลูกหนี้ภาษีป้าย

เท่ากับร้อยละ 5.66 และในช่วงปีงบประมาณที่ผ่านมา คือปี 2553 และปี 2554 มีระดับค่าดัชนีที่สูงขึ้นเช่นกัน เท่ากับร้อยละ 5.83 และ 5.77 ตามลำดับ ซึ่งตัวเลขดังกล่าวแสดงถึงระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเก็บภาษีของกรุงเทพมหานครในแต่ละปี และข้อเสนอแนะที่สำคัญประการหนึ่งคือ การดำเนินการเร่งรัดติดตามการจัดเก็บภาษีค้างจากลูกหนี้ภาษีของกรุงเทพมหานคร อันจะช่วยให้กรุงเทพมหานครมีเงินรายได้เพิ่มขึ้น เพิ่มสภาพคล่องในการบริหารเงินสดและการใช้จ่ายของกรุงเทพมหานครได้มากขึ้น

การบริหารจัดการลูกหนี้ภาษี

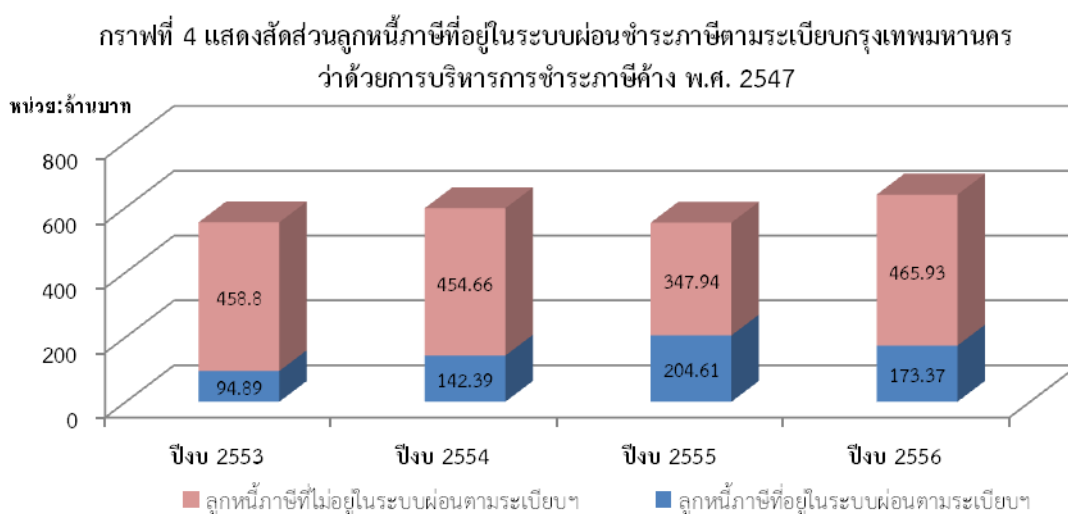
จากข้อมูลลูกหนี้ภาษีค้างชำระดังกล่าว ทำให้กรุงเทพมหานครจะต้องบริหารจัดการติดตามผู้ค้างภาษี ผ่านการดำเนินนโยบาย มาตรการ กฎหมาย ระเบียบ เพื่อให้ผู้ที่ค้างภาษีเต็มใจมาชำระภาษีและเป็นการบรรเทาความเดือดร้อน แบ่งเบาภาระของผู้ค้างภาษี โดยผู้ค้างภาษีสามารถดำเนินการยื่นคำร้องขอชำระภาษีค้างเป็นงวดรายเดือนได้ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการบริหารการชำระภาษีค้าง พ.ศ. 2547 แต่หากกรณีที่ผู้ค้างภาษีไม่สามารถผ่อนชำระภาษีเป็นงวดรายเดือนได้ และมีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษี กรุงเทพมหานครจะดำเนินการเร่งรัดภาษีค้าง เพื่อยึด आयัดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีออกขายทอดตลาดทรัพย์สินตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการยึด आयัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี พ.ศ. 2546 เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ค่าภาษีค้าง โดยไม่ต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด ซึ่งจากการเร่งรัดลูกหนี้ภาษีอากรค้างชำระทั้งหมด ตามตารางที่ 4 กรุงเทพมหานครสามารถติดตามหนี้ค่าภาษีค้างชำระจากผู้ค้างภาษีที่มีเจตนาดีในการชำระภาษีตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการบริหารการชำระภาษีค้าง พ.ศ. 2547 โดยไม่ต้องดำเนินการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 ถึง ปีงบประมาณ 2556 ในทิศทางที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในปีงบประมาณ

/ตารางที่ 4...

ตารางที่ 4 แสดงลูกหนี้ภาษีอากรค้างชำระของกรุงเทพมหานครในระบบบัญชีที่ขอผ่อนชำระตามระเบียบกม.ว่าด้วยการบริหารการชำระภาษีค้าง พ.ศ. 2547

รายการ	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
ลูกหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	94,691,812.10	142,195,804.71	204,403,438.33	173,035,049.14
ลูกหนี้ภาษีบำรุงท้องที่	735.81	776.12	776.12	96,938.37
ลูกหนี้ภาษีป้าย	200,710.30	192,508.00	209,494.00	238,400.00
รวม	94,893,258.21	142,389,088.83	204,613,708.45	173,370,387.51

ที่มา: กองบัญชี สำนักงานการคลัง

2554 และปีงบประมาณ 2555 มีลูกหนี้ภาษีค้างขอผ่อนชำระตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการบริหารการชำระภาษีค้างพ.ศ. 2547 จำนวน 142.39 ล้านบาท และ 204.61 ล้านบาท ตามลำดับ เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณที่ผ่านมาในอัตราร้อยละ 50.06 และ 43.7 ตามลำดับ แต่ลดลงในปีงบประมาณ 2556 ในอัตราร้อยละ 15.3

หากพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนลูกหนี้ภาษีค้างที่อยู่ในระบบผ่อนชำระตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการบริหารการชำระภาษีค้าง พ.ศ. 2547 กับยอดลูกหนี้ภาษีค้างทั้งหมดของกรุงเทพมหานคร จะพบว่าตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 ถึงปีงบประมาณ 2556 มีสัดส่วนร้อยละ 17.14 ถึง 37.03 ซึ่งถือว่ากรุงเทพมหานครมีลูกหนี้ภาษีค้างที่อยู่ในระบบผ่อนชำระตามระเบียบฯ ค่อนข้างน้อย จึงนำไปสู่ประเด็นข้อสังเกตถึงระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการลูกหนี้ภาษีอากรของกรุงเทพมหานคร ในส่วนของลูกหนี้ภาษีค้างที่ไม่อยู่ในระบบผ่อนชำระตามระเบียบฯ ซึ่งกรุงเทพมหานครจะต้องสร้างความเข้าใจและความเต็มใจชำระภาษีให้แก่ลูกหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้ภาษีค้างของกรุงเทพมหานครมาอยู่ในระบบข้อมูลภาษีที่ถูกต้องให้ได้มากที่สุด

ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงมีความจำเป็นจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการเร่งรัดติดตามจัดเก็บลูกหนี้ภาษีค้างให้มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการจัดระบบข้อมูลลูกหนี้ภาษีค้างให้ครบถ้วนถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ทั้งข้อมูลภูมิлага/สถานประกอบการของผู้ค้างภาษี สถานะของลูกหนี้ภาษีค้าง และรายการทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี รวมถึงระบบปฏิบัติงานเร่งรัดติดตามลูกหนี้ภาษี ทั้งการจัดทำหนังสือ คำสั่ง ประกาศ และการติดตามการผ่อนชำระภาษีอากรเป็นงวดๆ เป็นต้น โดยการใช้ระบบโปรแกรมเทคโนโลยีมาช่วยควบคุมและสนับสนุน

/การปฏิบัติ...

การปฏิบัติงานเร่งรัดจัดเก็บภาษีค้างอย่างเป็นระบบ สามารถเรียกข้อมูลภาษีค้างมาใช้ปฏิบัติงานและบันทึกการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ระบบประมวลผลเป็นข้อมูลหรือรายงานที่เป็นประโยชน์ต่อการติดตามควบคุมและวางแผนการเร่งรัดจัดเก็บภาษีค้างที่ถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งหากกรุงเทพมหานครมีข้อมูลลูกหนี้ภาษีที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานควบคุมติดตามลูกหนี้ภาษีค้างที่เป็นระบบ จะทำให้กรุงเทพมหานครมีลูกหนี้ภาษีค้างที่ลดลง และมีสัดส่วนภาษีที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเองเพิ่มขึ้น ชัดความสามารถในการบริหารงานการเงินการคลังของกรุงเทพมหานครจะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

กรกฎาคม 2557